

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΑ

Η επιθυμία του ανθρώπου να γνωρίζει το μέλλον και ό,τι αυτό του επιφυλάσσει, πηγάζει από την εσωτερική του ανάγκη να προσεγγίσει την αιωνιότητα, να σπάσει το φράγμα του χρόνου, να ακυρώσει το τεκμήριο της πεπερασμένης ύπαρξής του. Βασικό συστατικό αυτής της ανθρώπινης ανάγκης είναι το συναίσθημα του φόβου απέναντι στο θάνατο και το άγνωστο. Το μέλλον είναι άγνωστο και ο άνθρωπος έχει ανάγκη να το προσεγγίσει προκειμένου να το προλάβει και να το ελέγξει. Στην αρχαιότητα, τα Μαντεία έπαιζαν έναν τέτοιο ρόλο, δίνοντας ασαφείς και διφορούμενους χρησμούς στους ανθρώπους που αγωνιούσαν για λύσεις πάνω σε σοβαρά ζητήματα, συχνά ζωής και θανάτου. Αλλά και τις σπάνιες φορές που κάποιος χρησμός ήταν σαφής, έβγαινε όλως παραδόξως αληθινός. Αυτό συνέβαινε επειδή ο άνθρωπος πίστευε τόσο πολύ σε αυτόν το χρησμό, γιατί το είχε ανάγκη, όπου τελικά με τις ίδιες του τις πράξεις οδηγούσε τον χρησμό στην πραγματοποίησή του. Είναι αυτό που ονομάζουμε **‘αυτοεκπληρούμενη προφητεία’**, ότι δηλαδή οι προβλέψεις των ‘ισχυρών’ μας πείθουν σε τέτοιο βαθμό, που τελικά εμείς οι ίδιοι τις εκπληρώνουμε. Πόσο μάλιστα όταν αυτός που μας προφητεύει τα μελλούμενα κατέχει μια επιβλητική θέση και καταφέρνει να μας πείσει ότι είναι ο μεσολαβητής ανάμεσα σε μας και σε κάτι που γνωρίζει για μας. Αυτόματα αποκτά τεράστια επιρροή και δύναμη πάνω μας. Από την αρχαιότητα λοιπόν υπήρχε έντονη η προσπάθεια χειραγώγησης των ανθρώπων από άλλους, πιο ισχυρούς, που μπορούσαν να ελέγχουν την ψυχολογική κατάσταση των ανθρώπων αντιλαμβανόμενοι τις εσωτερικές αδυναμίες τους. Στο νεκρομαντείο του ποταμού Αχέροντα, πήγαιναν εκείνοι που ήθελαν να έρθουν σε επαφή με τους νεκρούς συγγενείς τους και αφού περνούσαν πολλές και επίπονες δοκιμασίες ψυχικής, νοητικής και σωματικής αντοχής μέσα σε άγνωστο χρονικό διάστημα, κατέληγαν μέσα από λαβυρίνθους και υπό την επήρεια ναρκωτικής ουσίας, στην επιβλητική, σκοτεινή αίθουσα όπου θα συναντούσαν το πνεύμα. Νωρίτερα, κάποιος είχε φροντίσει να μάθει το λόγο της επίσκεψής τους στο νεκρομαντείο, οπότε έδινε τις κατάλληλες πληροφορίες στους ιερείς του νεκρομαντείου. Οι ιερείς κινούσαν με σιδερένιους μοχλούς τα ξύλινα ομοιώματα που υποτίθεται πως ήταν οι νεκροί του ενδιαφερόμενου, και ο συγγενής φανερά σοκαρισμένος άκουγε το χρησμό του δήθεν πνεύματος. Η βλασφημία ή η αμφισβήτηση του χρησμού οδηγούσε τον επισκέπτη στο θάνατο.

Παρόλο που ο σύγχρονος άνθρωπος είναι πιο ενημερωμένος, παρατηρείται μια έντονη ανάγκη, συχνά και εμμονή, προσκόλλησης στα ζώδια, τις χαρτορίχτρες, τα μέντιουμ και τις καφετζούδες, προκειμένου να μάθει το μέλλον του και να αποφύγει τις κακοτοπιές της ζωής. Αυτό είναι αποτέλεσμα εσωτερικής ανασφάλειας, που μεταφράζεται σε φόβο και αίσθηση ανικανότητας του ατόμου να πάρει αποφάσεις, να ρισκάρει, ακόμη και να ακολουθήσει τη διαίσθησή του ή την εμπειρία του μπροστά στα δύσκολες καταστάσεις της ζωής του. Αυτή η **έλλειψη αυτό-αποτελεσματικότητας** σχετίζεται με την χαμηλή αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση. Ζητάμε από κάποιον άλλον να μας ορίσει το μέλλον μας, γιατί εμείς νιώθουμε αδύναμοι να ελέγξουμε τη ζωή μας.

Η σημασία του ελέγχου της ζωής μας, έχει απασχολήσει πολλούς επιστήμονες στο πεδίο της Ψυχολογίας. Τις δεκαετίες '50 και '60 ο Julian Rotter εισήγαγε το όρο **‘locus of control’** περιγράφοντας τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ανθρώπων σε σχέση με τον έλεγχο της ζωής τους. Το locus of control ορίζεται ως η πεποίθηση του ατόμου σχετικά με το τι προκαλεί τα καλά ή κακά αποτελέσματα στη ζωή του. Προσπαθώντας να ερμηνεύσει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι πιστεύουν ότι μπορούν να ελέγξουν τις καταστάσεις της ζωής τους, όρισε δυο τύπους

προσωπικότητας, αυτούς με **υψηλή εσωτερική θέση ελέγχου** (high internal locus of control), και αυτούς με **υψηλή εξωτερική θέση ελέγχου** (high external locus of control). Στον πρώτο τύπο προσωπικότητας, τα άτομα πιστεύουν ότι τα γεγονότα και τα αποτελέσματά τους εξαρτώνται αρχικά από τη δική τους συμπεριφορά και πράξη και ότι μέχρι ενός βαθμού, μπορούν να ελέγχουν τις εξελίξεις της ζωής τους. Στο δεύτερο τύπο προσωπικότητας, τα άτομα πιστεύουν ότι άλλα, δυνατά και ισχυρότερα πρόσωπα, ή η μοίρα, ορίζουν και ελέγχουν τα γεγονότα της ζωής τους.

Το locus of control είναι δυνατό να εξηγήσει το γιατί πολλοί άνθρωποι καταφεύγουν σε μέντιο και αστρολόγους προκειμένου να γνωρίσουν το μέλλον τους. Πείθονται για όσα ακούν και περιμένουν το μοιραίο. Πράττουν μάλιστα με τέτοιο τρόπο, που το προκαλούν οι ίδιοι και τελικά το μοιραίο έρχεται! Αυτό τους αποδεικνύει ότι τα χαρτιά λένε πάντα την αλήθεια και ότι το πεπρωμένο φυγείν αδύνατον.

Αυτή η προσήλωση στη μελλοντολογία ενέχει πολλούς και σοβαρούς κινδύνους για την εξέλιξη της ζωής των ατόμων, αλλά και όσων κινούνται γύρω από αυτούς. Κι αυτό συμβαίνει γιατί τα άτομα οδηγούνται σε λύσεις και αποφάσεις τόσο για τη ζωή τους όσο και για τους άλλους, οι οποίες καθορίζονται από τους μελλοντολόγους και όχι από το προσωπικό τους δυναμικό. Συχνά τέτοια άτομα είναι άβουλα, με χαμηλή αυτοεκτίμηση, άγονται και φέρονται, έχουν δυσκολία στο να κρίνουν και να αξιολογήσουν τα γεγονότα και τις καταστάσεις της ζωής τους. Αποκτούν λοιπόν την ψευδαίσθηση και τη φαντασίωση πως, γνωρίζοντας το μέλλον, είναι ικανά να ελέγξουν τη ζωή τους και τους άλλους, ενώ δεν αντιλαμβάνονται ότι κάποιοι άλλοι αποφασίζουν για αυτούς.

Τα ζώδια είναι ένας ακόμη τρόπος 'γνώσης' του μέλλοντος για πολλούς ανθρώπους. Όλοι λίγο πολύ ρίχνουμε ματιές στο ωροσκόπιό μας όταν ξεφυλλίζουμε ένα περιοδικό. Συχνά προσποιούμαστε πως δεν το παίρνουμε και πολύ στα σοβαρά, στο βάθος όμως κολακευόμαστε, θέλοντας να ελπίζουμε στα καλά πράγματα που γράφει για μας, αγνοώντας τις άσκημες και δυσάρεστες προβλέψεις. Έχουμε ανάγκη να νιώσουμε ελπίδα και στήριξη από κάτι ανώτερο, πιστεύουμε ότι μιλά σε μας, ότι γνωρίζει τις πτυχές της προσωπικότητάς μας και αυτό μας γοητεύει πολύ. Αυτή άλλωστε είναι και η επιτυχία των ζωδίων, ότι έχει να πει κάτι προσωπικό σε μας. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι κάποιες προβλέψεις μπορεί και να μας ταιριάζουν, και εκεί είναι η στιγμή που τα ζώδια αποκτούν δύναμη. Στην ουσία, οι προβλέψεις είναι τόσο πολύ γενικές, που κάλλιστα μπορούν να μεταφραστούν και να προσαρμοστούν με βάση τις επιθυμίες μας και τη ζωή μας. Υπάρχουν άνθρωποι που πιστεύουν απόλυτα στα ζώδια και υπηρετούν με ευλάβεια τις προβλέψεις τους. Για παράδειγμα: 'δεν θα αγοράσω τίποτα σημαντικό αυτό το μήνα, γιατί ο Ερμής είναι ανάδρομος και θα καθυστερήσει την αγορά μου'. Επίσης προβαίνουν σε επικίνδυνες ερμηνείες και γενικεύσεις για άλλους ανθρώπους, κρίνοντάς τους από το ωροσκόπιό τους. Υιοθετούν θετική ή αρνητική στάση απέναντί τους ανάλογα με το τι πιστεύουν για το ζώδιό τους, και αν αυτό ταιριάζει με το δικό τους. Συχνά οδηγούνται και σε ανόητες εκλογικεύσεις του τύπου: 'ως γνήσιος Σκορπιός έτσι ξέρω να συμπεριφέρομαι εγώ'.

Σίγουρα η απλή ενασχόληση με τα ζώδια απέχει πολύ από την πίστη στη μαντεία, τα χαρτιά και τα μέντιο. Με τα ζώδια λίγο –πολύ ασχολείται ο περισσότερος κόσμος και συχνά το διασκεδάζει. Θα λέγαμε απλά ότι έχει ανάγκη να ακούσει κάτι καλό, που όμως κατά τη διάρκεια της ημέρας θα το ξεχάσει.

Γενικά φαίνεται πως οι γυναίκες είναι πιο επιρρεπείς και πιο εύπιστες τόσο στα ζώδια όσο και στα χαρτιά και τα μέντιο. Αυτό συμβαίνει γιατί οι γυναίκες είναι πιο συναισθηματικές σε σχέση με τους άντρες που θεωρούνται πιο ορθολογιστές. Οι γυναίκες μπορούν ευκολότερα να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, να αναλύσουν

και να ομολογήσουν τους φόβους τους, να αποδεχτούν το μη ορθολογικό. Κοινωνικά, θεωρείται αποδεκτή η έκφραση συναισθήματος από τις γυναίκες, ενώ αντίθετα οι άντρες πρέπει πάντα να αποδεικνύουν την λογική φύση τους, χωρίς πολλούς συναισθηματισμούς. Γι' αυτό ακούμε συχνά από τους άντρες να λένε ότι 'αυτά τα πράγματα είναι γυναικεία'. Στο βάθος, ίσως και εκείνοι να ήθελαν να ακούσουν τα μελλούμενα, η κοινωνική όμως 'κατακραυγή' τους αποτρέπει από κάτι τέτοιο.

Από την άλλη, όλοι γνωρίζουμε ότι υψηλά ιστάμενα πρόσωπα, ανά τον κόσμο, που κατέχουν πολιτικές θέσεις, έχουν τον προσωπικό τους Αστρολόγο ή μέντιουμ που τους συμβουλεύει και τους καθοδηγεί για το τι πρέπει να κάνουν και τι να αποφύγουν. Ένα μεγάλο ποσοστό αυτών των προσώπων είναι άντρες. Αυτό πιθανότατά να ερμηνεύεται ως μια υπέρμετρη ανάγκη τους για έλεγχο, πέρα από τα γήινα και επίγεια, προκειμένου να διατηρήσουν τα προνόμια της εξουσίας τους. Πιστεύουν δηλαδή ότι μπορούν να συνεργαστούν με τους πλανήτες για χάρη της προσωπικής παντοδυναμίας τους.

Το ψυχολογικό προφίλ των ατόμων που ασχολούνται με τα του μέλλοντος, χαρακτηρίζεται συνήθως από αδυναμία κρίσης και έλλειψη πίστης στις προσωπικές τους ικανότητες. Πιστεύουν ότι οι άγνωστες δυνάμεις έχουν τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο στην ευτυχία ή τη δυστυχία τους και άρα μπορούν δικαιωματικά να κυβερνούν τις ζωές τους. Κατά συνέπεια, αδυνατούν να ελέγξουν την κοινωνική και προσωπική τους ζωή. Συνήθως είναι άτομα που δυσκολεύονται να κατανοήσουν την Επιστήμη και συχνά την εχθρεύονται και την απορρίπτουν. Μερικοί είναι θρησκευόμενοι, δηλώνουν ότι πιστεύουν στις δυνάμεις του Θεού, χωρίς απαραίτητα να είναι θρησκόληπτοι. Συνήθως καταφύγουν στα μέντιουμ άτομα χαμηλού πνευματικού και μορφωτικού επιπέδου που μπορούν πολύ εύκολα να χειραγωγηθούν από τον μάγο παντογνώστη και διαμεσολαβητή της ζωής τους με το γοητευτικό άγνωστο. Πολλά από τα άτομα αυτά είναι ανύπαντρα, πιστεύοντας ότι η ατυχία να μην παντρευτούν οφείλεται σε άγνωστες δυνάμεις ή στους πλανήτες.

Το οικογενειακό περιβάλλον των ατόμων αυτών συχνά χαρακτηρίζεται από την ίδια αντίληψη σχετικά με τα άστρα και τα μέντιουμ και γενικά μια στάση ζωής που χαρακτηρίζεται από έλλειψη πρωτοβουλίας, χαμηλή αυτοεκτίμηση και βαθιά πίστη στη μοίρα. Η οικογένεια παίζει σημαντικότερο ρόλο στον επηρεασμό των μελών της, λειτουργεί ως μοντέλο μίμησης και άρα συνέχισης της ίδιας αντίληψης.

Επίσης, άτομα που έχουν βιώσει βαθιές απογοητεύσεις και αποτυχίες στη ζωή τους, που έχουν προσπαθήσει πολύ και δεν τα έχουν καταφέρει, συχνά καταφεύγουν στα μέντιουμ και τους αστρολόγους, προκειμένου να πάρουν συμβουλές και ελπίδα. Είναι απελπισμένοι, έχουν συχνά κατάθλιψη και άρα είναι πιο επιρρεπείς σε τέτοιου είδους χειραγωγήσεις.

Το πρόβλημα γεννάται όταν οι μαντείες αποτελούν τον απόλυτο ρυθμιστικό παράγοντα για κάθε απόφαση του ανθρώπου. Εδώ πια έχουμε να κάνουμε με απελπιστικά χαμηλό πνευματικό επίπεδο, με παντελή έλλειψη βούλησης, αυτοσεβασμού και αυτογνωσίας, με τον κίνδυνο να οδηγηθεί το άτομο στην ψύχωση, αλλά και να βλάψει ανεπανόρθωτα τους ανθρώπους που το περιβάλλουν. Επίσης, άτομα με ψυχικές διαταραχές συχνά ακολουθούν την οδό της μαγείας και άλλων παρόμοιων 'τεχνών' γιατί πιστεύουν ακράδαντα στη δύναμή τους και ότι μέσα από αυτό γίνονται και οι ίδιοι παντοδύναμοι. Αυτό όμως αφορά σε ψυχικά διαταραγμένα άτομα. Όπως και να έχει, η προσκόλληση και εμμονή με τη μαντική και το άγνωστο, μπορεί να οδηγήσει στην ψύχωση.

Είναι γεγονός ότι το 'άγνωστο' προκαλεί φόβο και μπορεί να οδηγήσει ένα άτομο στην αυθυποβολή. Για παράδειγμα, αν κάποιος μάθει ότι 'του έχουν κάνει μάγια', είναι πολύ πιθανό να επηρεαστεί από αυτό ακόμη κι αν δεν πιστεύει στη μαγεία. Ο

φόβος του αγνώστου μπορεί να τον τρομοκρατήσει και να τον οδηγήσει να πιστέψει ότι κάτι κακό θα του συμβεί. Πιθανότατα να αρχίσει να νιώθει άρρωστος και να παρατηρεί ότι του συμβαίνουν ατυχίες. Αυτό είναι η αυθυποβολή που γεννάται από το φόβο του αγνώστου.

- Να αναρωτηθούμε γιατί τα ζώδια γράφουν τα ίδια για όλους (π.χ για όλους τους Ταύρους).
- Να εστιάσουμε στη δική μας δύναμη και να παρατηρήσουμε πόσα πολλά μπορούμε να κάνουμε όταν πιστεύουμε στον εαυτό μας.
- Να αυξήσουμε την αυτοεκτίμησή μας και να τονώσουμε την κρίση μας
- Να διαβάζουμε περισσότερο
- Να συμβουλευτούμε κάποιον ειδικό ψυχικής υγείας
- Να δουλέψουμε με την αυτογνωσία μας
- Να ζούμε το σήμερα, το 'εδώ και τώρα'. Αυτό θα μας κάνει πιο ευτυχισμένους και πιο ολοκληρωμένους.

Καραμολέγκου Νατάσσα - Ψυχολόγος MSc